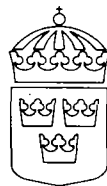

Försvarsutskottets betänkande

1986/87:2

om räddningstjänstlag, m. m. (prop. 1985/86:170)

FöU
1986/87:2

I betänkandet behandlas förslag som regeringen – efter föredragning av försvarsministern, statsrådet Roine Carlsson – har förelagt riksdagen i proposition 1985/86:170. Vidare behandlas motionerna 1985/86:Fö408 och Fö412–Fö415 från den allmänna motionstiden samt motionerna 1986/87:Fö101, Fö102, Fö103, yrkandena 1–4, Fö 104, Fö105, Fö106, yrkandena 3–5, Fö107 och Fö108 som har väckts med anledning av propositionen. Yrkan­de 5 i motion 1986/87:Fö103 och yrkandena 1 och 2 i motion 1986/87:Fö106 har utskottet med eget yttrande överlämnat till näringsutskottet för att behandlas i samband med proposition 1986/87:18 om vissa åtgärder m. m. efter Tjernobyolyckan.

Sammanfattning

I betänkandet tillstyrker utskottet att riksdagen stiftar en lag rörande statens och kommunernas ansvar för räddningstjänsten, räddningstjänstlagen. La­gen föreslås i allt väsentligt bli utformad i enlighet med ett av regeringen framlagt lagförslag. Lagen innehåller bestämmelser om kommunal räddningstjänst och statlig räddningstjänst.

I varje kommun skall finnas en räddningsnämnd och en räddningskår. Räddningsnämnden skall svara för att brandsyn och sotning utförs regelbundet. Räddningskåren (tidigare ofta benämnd brandkåren eller brandförsvaret) skall göra de räddningsinsatser som kommunen har ansvaret för. För varje kommun skall finnas en räddningstjänstplan.

Beträffande sotningsverksamheten har aktualiserats en översyn av sotningsfristerna och i samband därmed en undersökning av sambandet mellan bränder och bristande sotning. Utskottet föreslår att riksdagen skall uttala sig för att en sådan översyn påbörjas under år 1987.

Den statliga räddningstjänsten omfattar fjällräddningstjänst, flygräddningstjänst, sjöräddningstjänst och räddningstjänst vid utsläpp av radioaktiva ämnen.

Genom räddningstjänstlagen underlättas samarbetet mellan olika räddningsorgan. Den innehåller också bestämmelser som ger ett räddningsorgan bättre möjligheter att vid en räddningsinsats disponera andra resurser än de egna. Lagen, som också medför ändringar i vissa andra lagar, föreslås träda i kraft den 1 januari 1987.

Fem reservationer har lämnats. I en reservation föreslås ett vidare räddningstjänstbegrepp än regeringens lagförslag innehåller. En reservation

gäller vidgade möjligheter för kommuner att överlåta räddningstjänstuppgifter till andra än kommunala organ och i en annan föreslås en översyn med syfte att öka konkurrensen inom sotningsverksamheten. En reservation gäller ersättning för vissa ingrepp i annans rätt vid räddningsverksamhet. Bakom nu nämnda reservationer står utskottets företrädare för m, fp och c. Slutligen finns en reservation (c) om ökad samordning av sjöräddningstjänsten (c).

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen att riksdagen antar i propositionen framlagda förslag till

1. räddningstjänstlag
2. lag om ändring i lagen (1966:413) om vapenfri tjänst
3. lag om ändring i brottsbalken
4. lag om ändring i lagen (1986:166) om ändring i luftfartslagen (1957:297)
5. lag om ändring i lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd.

Över lagförslagen har lagrådets yttrande inhämtats. De vid propositionen fogade lagförslagen har följande lydelse:

1 Förslag till Räddningstjänstlag

FöU 1986/87:2

Härigenom föreskrivs följande.

INLEDANDE BESTÄMMELSER

1 § Denna lag innehåller föreskrifter om hur samhällets räddningstjänst skall organiseras och bedrivs.

I lagen finns också bestämmelser om olycks- och skadeförebyggande åtgärder samt om rättigheter och skyldigheter för enskilda.

2 § Med räddningstjänst avses i lagen de räddningsinsatser som staten eller kommunerna skall svara för vid olyckshändelser och överhängande fara för olyckshändelser för att hindra och begränsa skador på människor eller egendom eller i miljön.

Till räddningstjänst hänförs också räddningsinsatser som polisen gör i fjällområden enligt polislagen (1984: 387) samt räddningsinsatser som görs enligt 26 och 27 §§ utan att det har inträffat någon olyckshändelse eller föreligger överhängande fara för en olyckshändelse.

Skyldighet för staten eller kommun att göra en räddningsinsats föreligger endast, om det med hänsyn till behovet av ett snabbt ingripande, det hotade intressets vikt, kostnaderna för insatsen och omständigheterna i övrigt är påkallat att staten eller kommunen svarar för insatsen.

3 § Lagen gäller inte hälso- och sjukvård som avses i hälso- och sjukvårdslagen (1982: 763).

4 § Räddningstjänsten skall planeras och organiseras så att räddningsinsatserna kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt.

5 § Kommunerna och de statliga myndigheter som svarar för verksamhet enligt denna lag skall samarbeta med varandra och med andra som berörs av verksamheten.

KOMMUNAL RÄDDNINGSTJÄNST M. M.

Kommunens ansvar

6 § Varje kommun skall svara för räddningstjänsten inom kommunen, om inte annat följer av 25–28 §§.

7 § Varje kommun skall svara för att åtgärder vidtas inom kommunen så att bränder och skador till följd av bränder förebyggs. Kommunen skall också främja annan olycks- och skadeförebyggande verksamhet i kommunen.

8 § Kommunerna skall ta till vara möjligheterna att utnyttja varandras resurser för räddningstjänsten och för förebyggande verksamhet enligt 7 §.

9 § I varje kommun skall det finnas en räddningsnämnd och en räddningskår.

Kommunen får tillsätta en särskild räddningsnämnd eller uppdra åt en annan nämnd att vara räddningsnämnd. Om inte detta har skett, är kommunstyrelsen räddningsnämnd.

Kommunen får komma överens med en annan kommun om att ha en gemensam räddningskår. Kommunen får också träffa avtal med en annan kommun om att de uppgifter i kommunen, som enligt denna lag ankommer på räddningskåren, skall helt eller delvis ombesörjas av den andra kommunens räddningskår.

10 § I fråga om en särskild räddningsnämnd skall gälla följande föreskrifter i 3 kap. kommunallagen (1977:179).

2 § om antalet ledamöter m. m.,

3 § första stycket om valbarhet m. m.,

4 § om rätt till ledighet från anställning,

5 § första stycket om mandattid,

5 § tredje stycket om verkan av ledamots avgång,

6 § om ordförande och vice ordförande,

7 § om tid och plats för sammanträde samt om närvarorätt vid sammanträde,

8 § om suppleants tjänstgöring m. m.,

9 § första stycket om beslutsföret,

10 § om beslutsförfarande och protokoll,

11 § om delgivning m. m.,

12 § om reglemente och delegation.

För Stockholms kommun skall dock inte gälla 3 kap. 5 § första stycket eller 6 § kommunallagen.

11 § Uppdrag att besluta på räddningsnämndens vägnar får inte omfatta förelägganden eller förbud vid vite eller verkställande av åtgärd på den försumliga bekostnad.

Räddningsnämnden får meddela den som utan att vara tjänsteman hos kommunen fullgör uppgifter åt nämnden befogenhet att på nämndens vägnar meddela i verksamheten erforderliga förelägganden och förbud enligt 56 § första stycket.

Räddningskåren

12 § Räddningskåren skall göra de räddningsinsatser som kommunen har ansvaret för enligt denna lag.

Kommunen får överlåta åt någon annan att göra räddningsinsatser som kräver särskild kompetens.

13 § Räddningskåren skall bestå av en räddningschef och en eller flera räddningsstyrkor. I räddningskåren kan också ingå räddningsvärn.

Om det vid en anläggning inom kommunen har organiserats en särskild enhet för räddningsinsatser vid anläggningen, får kommunen träffa avtal med ägaren eller innehavaren av anläggningen om att enheten skall ingå som räddningsstyrka i räddningskåren.

En sådan enhets räddningsinsatser är att anse som kommunal räddningstjänst enligt denna lag också när insatserna görs inom den egna anläggningen.

14 § En räddningsstyrka skall bestå av anställd personal som genom utbildning och erfarenhet har nödvändig kompetens för sina uppgifter.

Ett räddningsvärn skall bestå av personal som har uttagits på grund av tjänsteplikt.

FöU 1986/87:2

Förebyggande åtgärder mot brand

15 § Räddningsnämnden skall svara för att brandsyn och sotning utförs regelbundet.

16 § Brandsyn skall avse kontroll av brandskyddet vid byggnader eller anläggningar som bestäms av regeringen eller den myndighet som regeringen utser. En myndighet som utövar tillsyn enligt 54 § kan besluta om brandsyn också i andra fall.

Brandsyn skall förrättas av särskilda brandsyneförrättare som utses av räddningsnämnden.

17 § Genom sotningen skall eldstäder och andra fasta förbränningsanordningar, som inte är inrättade för eldning uteslutande med gas, och därtill hörande rökkanaler samt imkanaler göras rena. I samband med sotning skall det som rengörs samt skorstenar och tak med därtill hörande byggnadsdelar kontrolleras från brandskyddssynpunkt. En tillsynsmyndighet kan besluta om sådan kontroll av brandskyddet också i andra fall.

Sotning och kontroll enligt första stycket av brandskyddet skall utföras av skorstensfejarmästare eller skorstensfejare som biträder skorstensfejarmästaren. Räddningsnämnden får i fråga om speciella anläggningar och enstaka avlägset belägna bostadshus medge att någon annan utför sotningen och kontrollen.

18 § Kommunfullmäktige får föreskriva att avgift skall erläggas för brandsyn och för sotning.

19 § Den som förrättar brandsyn och den som utför sotning och kontroll av brandskyddet enligt 17 § har rätt att få tillträde till den anläggning som berörs. De har också rätt att få de upplysningar och handlingar som de behöver.

Polismyndigheten skall lämna det biträde som behövs.

20 § Regeringen får meddela föreskrifter om frister för sotning och brandsyn och om förbud helt eller delvis mot eldning utomhus samt om liknande förebyggande åtgärder mot brand. Regeringen får överlåta åt en myndighet eller åt kommun att meddela sådana föreskrifter.

Räddningstjänstplan

21 § För varje kommun skall det finnas en räddningstjänstplan.

Planen skall innehålla uppgifter om

1. räddningskårens organisation i stora drag,
2. vattenreservoarer, brandposter, varningssystem och andra anordningar för räddningstjänsten och hur de skall underhållas,
3. insatstider till kommunens olika delar,
4. det lägsta antal befäl och övrig personal som ständigt skall finnas för första utryckning i styrkorna inom räddningskåren och tiden från alarmering av personalen till dess räddningsstyrkans första fordon kan utgå (anspanningstid),
5. den kompetens som krävs för att vara befäl i räddningskåren.

6. det minsta antal övningar som skall hållas med personalen i räddningskåren.

I förekommande fall skall planen också innehålla uppgifter om

1. anläggningar som avses i 43 § samt vattentäkter och andra områden där en olyckshändelse kan medföra allvarliga skador i miljön,
2. hamnar och deras gränser i vattnet,
3. avtal om samverkan inom kommunalförbund och räddningsregion.

22 § Räddningstjänstplanen skall antas av kommunfullmäktige.

Planen skall tillställas de myndigheter som regeringen bestämmer.

Första och andra styckena gäller också i fråga om ändringar i och tillägg till planen.

23 § När ett förslag till räddningstjänstplan eller en ändring i eller ett tillägg till räddningstjänstplan upprättas, skall kommunen på lämpligt sätt och i den omfattning som behövs samråda med de myndigheter som kan ha ett väsentligt intresse i saken.

24 § Regeringen får på framställning av den myndighet som regeringen bestämmer besluta om ändring av en räddningstjänstplan.

STATLIG RÄDDNINGSTJÄNST

Fjällräddningstjänst

25 § Inom fjällområden skall polisen till följd av polislagen (1984:387)

1. efterforska och rädda den som har försvunnit under sådana omständigheter att det kan befaras att det föreligger fara för hans liv eller allvarlig risk för hans hälsa,
2. rädda den som har råkat ut för en olyckshändelse eller drabbats av en sjukdom och som snabbt behöver komma under vård eller få annan hjälp.

Flygräddningstjänst

26 § Vid flyghaverier inom Sveriges sjöterritorium, med undantag för vattendrag, kanaler, hamnar samt andra insjöar än Väneren, Vättern och Mälaren, skall luftfartsverket svara för räddningstjänsten.

Luftfartsverket skall svara för förebyggande räddningsinsatser mot skador, när ett luftfartyg är nödställt eller när fara hotar lufttrafiken. Verket skall också svara för efterforskning av luftfartyg som saknas.

Sjöräddningstjänst

27 § Inom Sveriges sjöterritorium, med undantag för vattendrag, kanaler, hamnar samt andra insjöar än Väneren, Vättern och Mälaren, skall

1. sjöfartsverket svara för efterforskning och räddning av människor, som är eller kan befaras vara i sjönöd, och för sjuktransporter från fartyg,
2. tullverkets kustbevakningsorganisation svara för räddningstjänsten, när olja eller andra skadliga ämnen har kommit ut i vattnet.

Räddningstjänst vid utsläpp av radioaktiva ämnen

28 § Vid utsläpp av radioaktiva ämnen från en kärnteknisk anläggning i sådan omfattning att särskilda åtgärder krävs för att skydda allmänheten

eller vid överhängande fara för ett sådant utsläpp skall länsstyrelsen svara för räddningstjänsten.

FÖU 1986/87:2

I 10 § lagen (1984: 3) om kärnteknisk verksamhet finns bestämmelser om skyldighet för innehavare av kärnteknisk anläggning att vidta de åtgärder som behövs för att upprätthålla säkerheten vid anläggningen.

29 § Kommunerna är skyldiga att delta i planeringen av räddningstjänsten vid utsläpp av radioaktiva ämnen från kärntekniska anläggningar i landet och att medverka vid övningar i sådan räddningstjänst.

GEMENSAMMA BESTÄMMELSER

Alarmering

30 § Kommunerna och de statliga myndigheter som svarar för räddningstjänst skall se till att det finns anordningar för alarmering av räddningsorganen.

När ett räddningsorgan gör en räddningsinsats, skall polismyndigheten underrättas om insatsen.

Ledning

31 § Vid varje räddningsinsats skall det finnas en räddningsledare.

32 § Räddningsledare är

1. i den kommunala räddningstjänsten räddningschefen eller den som denne har utsett,

2. i fjällräddningstjänsten polischefen i distriktet eller den som denne har utsett eller, om räddningsinsatsen berör flera polisdistrikt, länspolischefen eller den som denne har utsett,

3. i övrig räddningstjänst den som den ansvariga myndigheten har utsett.

Samverkar två eller flera räddningskårer i en räddningsinsats som berör mer än en kommuns område inom samma län, skall länsstyrelsen bestämma vem av räddningsledarna som skall leda insatsen, om inte räddningsledarna själva har bestämt det.

33 § I fråga om räddningsinsatser som är omfattande får regeringen föreskriva eller i särskilt fall bestämma, att en länsstyrelse eller någon annan statlig myndighet skall ta över ansvaret för räddningstjänsten inom en eller flera kommuner. I sådana fall utses räddningsledare av den myndighet som har fått ansvaret.

Skyldighet att medverka i räddningstjänsten

34 § En statlig eller kommunal myndighet skall på anmodan av räddningsledaren delta i en räddningsinsats med personal och egendom, om myndigheten har lämpliga resurser och ett deltagande inte allvarligt hindrar myndighetens vanliga verksamhet.

Ersättning till kommun för medverkan i räddningstjänst m.m.

35 § Om en kommun har medverkat i en annan kommuns räddningstjänst, har kommunen rätt till skälig ersättning av den andra kommunen.

Om en kommun har medverkat i statlig räddningstjänst eller vid övningar i sådan räddningstjänst, har kommunen rätt till skäligen ersättning av staten.

36 § Vid kommunal räddningstjänst med anledning av utflöde i vatten av olja eller andra skadliga ämnen har kommunen rätt till ersättning av staten för den del av räddningstjänstkostnaderna som överstiger ett av regeringen fastställt belopp, om utflödet har inträffat utanför Sveriges sjöterritorium eller inom en del av sjöterritoriet där räddningsinsatser skall göras enligt 27 § eller inom Göta älv, Trollhätte kanal eller Södertälje kanal.

37 § Om en räddningsinsats i kommunal räddningstjänst har medfört betydande kostnader, har kommunen rätt till ersättning av staten för den del av räddningstjänstkostnaderna som överstiger en självrisk. Självriskens beräknas enligt grunder som regeringen fastställer.

BESTÄMMELSER SOM RÖR ENSKILDA M. FL.

Alarmering

38 § Vid utsläpp av giftiga eller skadliga ämnen från en anläggning som avses i 43 § skall anläggningens innehavare underrätta länsstyrelsen, polismyndigheten och räddningskåren, om utsläppet påkallar särskilda åtgärder till skydd för allmänheten. Underrättelse skall också lämnas, om det föreligger överhängande fara för ett sådant utsläpp.

39 § Den som upptäcker eller på annat sätt får kännedom om en brand eller om en olyckshändelse som innebär fara för någons liv eller allvarlig risk för någons hälsa eller för miljön skall, om det är möjligt, varna dem som är i fara och vid behov tillkalla hjälp. Detsamma skall gälla den som får kännedom om att det föreligger en överhängande fara för en brand eller en sådan olyckshändelse.

Uppgiftsskyldighet

40 § Myndigheter och enskilda skall på begäran av en myndighet som svarar för räddningstjänst lämna upplysningar om personal och egendom som kan användas i räddningstjänsten.

Förebyggande åtgärder

41 § Ägare eller innehavare av byggnader eller andra anläggningar skall i skäligen omfattning hålla utrustning för släckning av brand och för livräddning vid brand eller annan olyckshändelse och i övrigt vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand.

42 § Om det behövs för att förebygga att människor skadas på grund av brand, får regeringen föreskriva att material får användas i lös inredning i byggnader eller andra anläggningar endast efter godkännande (typgodkännande).

Har sådana föreskrifter meddelats, skall den som svarar för verksamheten i byggnaden eller anläggningen kunna visa att den lösa inredningen består av typgodkänt material.

Typgodkännande meddelas av den myndighet som regeringen bestämmer.

43 § Vid en anläggning, där verksamheten innebär fara för att en olycks-händelse skall orsaka allvarliga skador på människor eller i miljön, är anläggningens ägare eller innehavare skyldig att i skäligen omfattning hålla eller bekosta beredskap med personal och egendom och i övrigt vidta erforderliga åtgärder för att hindra eller begränsa sådana skador.

Detsamma skall gälla flygplatser som har godkänts enligt 6 kap. 9 § första stycket luftfartslagen (1957:297).

Tjänsteplikt

44 § När det behövs, är var och en som under kalenderåret fyller lägst arton och högst sextiofem år skyldig att medverka i räddningstjänst, i den mån hans kunskaper, hälsa och kroppskrafter tillåter det.

Tjänsteplikten fullgörs på anmodan av räddningsledaren.

Bland dem som är tjänstepliktiga enligt första stycket och som är bosatta i kommunen får räddningsnämnden ta ut lämpliga personer för att ingå i kommunens räddningsvärn. I första hand skall frivilliga tas ut. Den som har tagits ut är skyldig att delta i övning med räddningsvärnets under högst tjugo timmar årligen.

Ingrepp i annans rätt

45 § Om fara för liv, hälsa eller egendom eller för skada i miljön inte lämpligen kan hindras på något annat sätt, får räddningsledaren vid en räddningsinsats bereda sig och medverkande personal tillträde till annans fastighet, avspärra eller utrymma områden, använda, föra bort eller förstöra egendom samt företa andra ingrepp i annans rätt, i den mån ingreppet är försvarligt med hänsyn till farans beskaffenhet, den skada som vållas genom ingreppet och omständigheterna i övrigt.

Förbud eller föreläggande som avses i 7 kap. 5 § lagen (1980:424) om åtgärder mot vattenförorening från fartyg får meddelas med stöd av denna paragraf bara om sjöfartsverkets beslut inte kan avvaktas.

Polismyndigheten skall lämna det biträde som behövs.

46 § Har räddningsledaren med stöd av 45 § föranstaltat om avspärrning eller utrymning, skall han hjälpa till med att ordna uppehälle för dem som till följd av åtgärderna är i behov därav.

47 § Anordning som varaktigt behövs för räddningstjänsten får placeras på annans mark eller byggnad, om det inte medför inverkan av någon betydelse på markens eller byggnadens användningssätt.

Beslut om en sådan åtgärd meddelas av räddningsnämnden eller, i fråga om statlig räddningstjänst, av den myndighet som svarar för räddningstjänsten.

Rätt till ersättning

48 § Den som på grund av tjänsteplikt eller frivilligt efter anmodan av räddningsledaren har medverkat i räddningstjänst enligt denna lag eller i övning med räddningskår har rätt till skäligen ersättning för kostnader för resa och uppehälle samt för arbete och tidsspillan enligt bestämmelser som

meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Han har också rätt till ersättning för skada på kläder och andra personliga tillhörigheter.

Första stycket gäller inte den som har erhållit ersättning av någon annan eller på grund av tjänst eller annars genom avtal har rätt till ersättning för medverkan i räddningstjänst.

Ersättning enligt första stycket skall betalas av kommunen till den som har medverkat i kommunal räddningstjänst eller i övning med räddningskår och av staten till den som har medverkat i statlig räddningstjänst.

49 § I lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977:266) om statlig ersättning vid ideell skada finns bestämmelser om ersättning vid personskada till den som har medverkat i räddningstjänst enligt denna lag eller i övning med räddningskår.

50 § Har utrustning för räddningstjänst tillhandahållits frivilligt eller tagits i anspråk med stöd av 45 §, har egendomens ägare eller innehavare rätt till ersättning för skada på eller försämring av egendomen, förlorad avkastning eller nytta av egendomen och kostnad med anledning av att egendomen har tillhandahållits.

Första stycket gäller inte den som har erhållit ersättning av någon annan eller på grund av tjänst eller annars genom avtal har rätt till ersättning för att tillhandahålla egendom för räddningstjänst. Första stycket gäller inte heller den som har tillhandahållit egendom för räddningstjänst, om räddningsinsatsen har avsett att hindra eller begränsa skada på hans egendom eller har föranletts av olyckshändelse i hans verksamhet.

51 § Om egendom tas i anspråk genom åtgärd enligt 47 §, är ägaren eller innehavaren berättigad till ersättning för förlorad avkastning eller nytta.

52 § Ersättning enligt 50 och 51 §§ skall betalas av kommunen eller, i fråga om statlig räddningstjänst, av staten.

Åtgärder efter räddningstjänst

53 § När en räddningsinsats är avslutad, skall räddningsledaren, om det är möjligt, underrätta ägaren eller innehavaren av den egendom som räddningsåtgärderna har avsett om behovet av bevakning, restvärdeskydd, sanering och återställning.

Behövs bevakning med hänsyn till risken för nya olyckshändelser men kommer bevakningen inte till stånd, får räddningsledaren utföra bevakningen på ägarens eller innehavarens bekostnad.

Polismyndigheten skall lämna det biträde som behövs.

ÖVRIGA BESTÄMMELSER

Tillsyn

54 § Inom kommunen utövar räddningsnämnden den omedelbara tillsynen över efterlevnaden av denna lag och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen. Inom länet utövas tillsynen av länsstyrelsen. Den centrala tillsynen utövas av statens räddningsverk eller, i fråga om statlig räddningstjänst, av annan myndighet som regeringen bestämmer.

55 § För tillsynen har en tillsynsmyndighet rätt att få tillträde till byggnader, lokaler och anläggningar. Tillsynsmyndigheten har också rätt att få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen.

56 § En tillsynsmyndighet får meddela de förelägganden och förbud som behövs i enskilda fall för att denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen skall efterlevas.

Beslut om föreläggande eller förbud får förenas med vite.

Uderlåter någon att vidta en åtgärd som åligger honom enligt en tillsynsmyndighets föreläggande, får myndigheten vidta åtgärden på hans bekostnad.

57 § Polismyndigheten skall lämna det biträde som behövs för tillsynen.

Ansvarsbestämmelser

58 § Till böter skall den dömas som

1. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot förbud mot eldning utomhus som har meddelats med stöd av 20 §,

2. uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att ge upplysningar eller lämna ut handlingar enligt 19, 40 eller 55 §,

3. uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar oriktig uppgift om förhållande av betydelse vid fullgörande av uppgiftsskyldighet som följer av 19, 40 eller 55 §,

4. uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att fullgöra vad som åligger honom enligt 38 eller 39 §,

5. utan att ha laga förfall uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att fullgöra tjänsteplikt som åligger honom enligt 44 §,

6. uppsåtligen hindrar eller försöker hindra en åtgärd som räddningsledaren har föranstaltat om enligt 45 § eller annars utan giltig ursäkt åsidosätter sådan åtgärd.

I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

Till ansvar enligt första stycket skall inte dömas, om ansvar för gärningen kan ådömas enligt brottsbalken.

Den som har överträtt ett vitesföreläggande eller ett vitesförbud skall inte dömas till ansvar enligt denna lag för gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

Bestämmelser om överklagande

59 § Om det föreligger särskilda skäl, får en tillsynsmyndighet bestämma att dess beslut skall gälla även om det överklagas.

60 § Ett beslut av en räddningsledare om fullgörande av tjänsteplikt enligt 44 § eller om ingrepp i annans rätt enligt 45 § får överklagas hos länsstyrelsen. Beslutet gäller även om det överklagas. I övrigt får räddningsledarens beslut med stöd av denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen inte överklagas.

Räddningsnämndens beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen får överklagas hos länsstyrelsen.

Länsstyrelsens beslut får överklagas hos kammarrätten.

Andra tillsynsmyndigheters beslut får överklagas hos kammarrätten. Detsamma gäller en statlig myndighets beslut enligt 47 §.

Bemyndiganden

61 § Regeringen får i de avscenden som behandlas i denna lag meddela ytterligare föreskrifter som rör skydd för liv eller hälsa. Regeringen får överlåta åt förvaltningsmyndighet eller kommun att meddela sådana föreskrifter.

62 § Regeringen får meddela föreskrifter om begränsning i rätten för den som anlitas som brandsyneförrättare att driva eller annars ta befattning med näringsverksamhet som gäller handel med brand- eller livräddningsredskap eller meddelande av försäkringar som har samband med brand.

Räddningstjänst under krig m. m.

63 § Under krig och när det annars råder civilförsvarsberedskap skall räddningsnämndens uppgifter övertas av kommunstyrelsen och räddningskårens uppgifter övertas av civilförsvarsorganisationen i kommunen.

64 § Är riket i krig eller krigsfara eller råder sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av krig eller av krigsfara vari riket har befunnit sig, får regeringen meddela sådana från denna lag avvikande föreskrifter som är av betydelse för totalförsvaret eller som behövs för att nödvändig räddningstjänst i övrigt skall kunna genomföras.

Ikraftträdande m. m.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Genom lagen upphävs

1. brandlagen (1974: 80),

2. brandstadgan (1962: 91),

3. lagen (1960: 331) om skyddsåtgärder vid olyckor i atomanläggningar m. m.

Kommun skall senast den 1 januari 1988 ha antagit räddningstjänstplan. Intill dess räddningstjänstplanen har antagits skall den kommunala brandordningen gälla.

Vad som föreskrivs om brandchef i lag eller annan författning skall i stället gälla räddningsnämnd.

Om det i lag eller annan författning hänvisas till någon av de gamla lagarna eller brandstadgan eller till en föreskrift i dessa som har ersatts genom en föreskrift i den nya lagen, tillämpas i stället den nya lagen eller den nya föreskriften.

2 Förslag till

FöU 1986/87:2

Lag om ändring i lagen (1966:413) om vapenfri tjänst

Härigenom föreskrivs att 19 § lagen (1966:413) om vapenfri tjänst skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Befogenhet att meddela vapenfri tjänstepliktig tillrättavisning tillkommer hos staten eller hos kommun anställd civilförsvars-, brand- eller arbetschef i fråga om underställd personal. Med kommuner likställs landstingskommuner, kommunalförbund, församlingar, kyrkliga samfälligheter och allmänna försäkringskassor.

Innan någon meddelar tillrättavisning, skall han vid förhör med den felande lämna denne tillfälle att förklara sig.

Föreslagen lydelse

19 §¹

Befogenhet att meddela vapenfri tjänstepliktig tillrättavisning tillkommer hos staten eller hos kommun anställd civilförsvars-, räddnings- eller arbetschef i fråga om underställd personal. Med kommuner likställs landstingskommuner, kommunalförbund, församlingar, kyrkliga samfälligheter och allmänna försäkringskassor.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

3 Förslag till

Lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 16 kap. 15 § brottsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Den som genom oriktig uppgift att det föreligger fara för en eller flera människors liv eller hälsa eller för omfattande förstörelse av egendom föranleder onödig säkerhetsåtgärd, dömes för falskt larm till böter eller fängelse i högst två år.

Den som genom missbruk av larm, nödsignal eller annan liknande anordning föranleder onödig utryckning av polis, brandkår, ambulans, militär, sjöräddning eller annat organ för allmän bevakningstjänst, dömes för missbruk av larm anordning till böter.

Föreslagen lydelse

16 kap.
15 §¹

Den som genom missbruk av larm, nödsignal eller annan liknande anordning föranleder onödig utryckning av polis, räddningskår, ambulans, militär, sjöräddning eller annat organ för allmän bevakningstjänst, dömes för missbruk av larm anordning till böter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

¹ Senaste lydelse 1986: 48.

¹ Senaste lydelse 1977: 492.

4 Förslag till

FöU 1986/87:2

Lag om ändring i lagen (1986:166) om ändring i luftfartslagen (1957:297)

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 1 § luftfartslagen (1957:297) i paragrafens lydelse enligt lagen (1986:166) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap..

1 §

Föreskrifter angående åtgärder, då luftfartyg är saknat, förolyckat eller nödställt eller fara hotar lufttrafiken (flygräddningstjänst) meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer. Om regeringen föreskriver det, får myndigheten överlåta åt annan att leda flygräddningstjänsten.

Bestämmelser om flygräddningstjänst finns i räddningstjänstlagen (0000:000).

Ett luftfartygs ägare eller innehavare och de som tjänstgör på luftfartyg eller vid flygplatser eller andra anläggningar för luftfarten är skyldiga att delta i flygräddningstjänsten. Regeringen meddelar bestämmelser om ersättning av allmänna medel för deltagandet. I fråga om ersättning vid personskador gäller lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977:266) om statlig ersättning vid ideell skada.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

5 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag gäller ersättning av staten vid personskada och tillämpas på

1. den som fullgör tjänstgöring eller genomgår utbildning eller inskrivningsprövning enligt värnpliktslagen (1941:967), lagen (1966:413) om vapenfri tjänst, civil-

Denna lag gäller ersättning av staten vid personskada och tillämpas på

1. den som fullgör tjänstgöring eller genomgår utbildning eller inskrivningsprövning enligt värnpliktslagen (1941:967), lagen (1966:413) om vapenfri tjänst, civil-

¹ Senaste lydelse 1984:277.

Nuvarande lydelse

försvarslagen (1960:74), 6 § lagen (1981:292) om tjänsteplikt för hälso- och sjukvårdspersonal samt veterinärpersonal m. m. eller lagen (1984:272) om skyldighet för civilförsvarspliktiga att tjänstgöra utanför civilförsvaret,

2. den som deltagit i räddningstjänst eller övning med brandstyrka enligt brandlagen (1974:80), skyddsarbete enligt lagen (1960:331) om skyddsåtgärder vid olyckor i atomanläggningar m. m. eller flygräddningstjänst enligt luftfartslagen (1957:297),

3. den som är intagen för vård i kriminalvårdsanstalt, i ett hem som avses i 12 § lagen (1980:621) med särskilda bestämmelser om vård av unga, i ett hem som avses i 11 § lagen (1981:1243) om vård av missbrukare i vissa fall samt den som är häktad eller anhållen eller i annat fall intagen eller tagen i förvar i kriminalvårdsanstalt, häkte eller polis-arrest.

Regeringen får föreskriva att lagen skall tillämpas även på den som frivilligt deltagit i verksamhet inom totalförsvaret eller i annat fall än som avses i första stycket deltagit i verksamhet för att avvärja eller begränsa skada på människor eller egendom eller i miljön.

Föreslagen lydelse

försvarslagen (1960:74), 6 § lagen (1981:292) om tjänsteplikt för hälso- och sjukvårdspersonal samt veterinärpersonal m. m. eller lagen (1984:272) om skyldighet för civilförsvarspliktiga att tjänstgöra utanför civilförsvaret,

2. den som medverkar i räddningstjänst eller i övning med räddningskår enligt räddningstjänstlagen (0000:000) eller i räddningstjänst enligt 11 kap. 1 § andra stycket luftfartslagen (1957:297),

3. den som är intagen för vård i kriminalvårdsanstalt, i ett hem som avses i 12 § lagen (1980:621) med särskilda bestämmelser om vård av unga, i ett hem som avses i 11 § lagen (1981:1243) om vård av missbrukare i vissa fall samt den som är häktad eller anhållen eller i annat fall intagen eller tagen i förvar i kriminalvårdsanstalt, häkte eller polis-arrest.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Motioner från allmänna motionstiden 1986

1985/86:Fö408 av Karl-Erik Svartberg (s) och Torgny Larsson (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av förbättrad utbildning för förare av fordon med farligt gods och för de trafikpolisier som utövar tillsynen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skärpt kontroll av transporter av miljöfarligt gods,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av tillräckligt antal uppställningsplatser för fordon med miljöfarligt gods,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lokala och regionala kartläggningar av transportvägar och lastnings- och lossningsplatser för farligt gods.

1985/86:Fö412 av Birger Rosqvist (s) och Sven-Gösta Signell (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring vad gäller bestämmelser om sotning att intervall mellan sotningar avsevärt förlängs.

1985/86:Fö413 av Yngve Wernersson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en avreglering av sotningsverksamheten.

1985/86:Fö414 av Kerstin Gellerman (fp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att en utredning tillsätts med uppdrag att utreda sotningsbehovet för skilda anläggningar,

2. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag till sådana ändringar i brandlagen och brandstadgan att det s. k. sotningsmonopolet avskaffas,

3. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag till ordning med auktorisation för sotare.

1985/86:Fö415 av Görel Thurdin (c) och Per-Ola Eriksson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att statens brandnämnd får i uppdrag att omarbeta nuvarande regler som styr sotningsväsendet, så att en bättre anpassning sker till dagens förhållanden och till kraven på avbyråkratisering, i enlighet med vad som anförts i motionen.

Motioner med anledning av proposition 1985/86:170

1986/87:101 av Ylva Annerstedt (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till åtgärder för att civilförsvaret skall kunna göra nytta också i fredstid.

1986/87:102 av Kjell-Arne Welin (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om precisering av kompetenskrav för räddningsbefäl.

1986/87:103 av Kerstin Ekman m. fl. (fp) såvitt gäller yrkandena

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att sotningsmopoleet skall avskaffas samt att en översyn bör ske av de nuvarande reglerna för sotningsfrister och de därtill kopplade sanktionerna,

2. att riksdagen beslutar om sådana ändringar i 9 § i lagtextförslaget att det blir möjligt för kommun att uppdra åt privata företag att ansvara för räddningstjänstuppgifter,

3. att riksdagen beslutar om sådana ändringar i lagtextförslaget att civilförsvarenheten eller delar av den kan tas i anspråk vid fredstida katastrofsituationer,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad vi i motionen anfört angående en förnyring och höjd kvalitet av civilförsvaret.

1986/87:104 av Birger Rosqvist m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av en översyn av reglerna för sotningsverksamheten.

1986/87:105 av Per Olof Håkansson (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om den fortsatta inriktningen m. m. av den skadeförebyggande verksamheten,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna behovet av en utvidgning av länsstyrelseinstruktionen beträffande skyldigheten att verka för en samordning m. m. av räddningstjänsten,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om "presumtiva särskilda räddningsledare" m. m.,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om frivilligorganisationernas ställning m. m. inom räddningstjänsten,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om räddningstjänstplanens innehåll.

1986/87:106 av Gunnar Björk i Gävle m. fl. (c) såvitt gäller yrkandena

3. att riksdagen beslutar avslå regeringens förslag till lag och förordning om sotningsväsendet,

4. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om reformering av sotningsväsendet,

5. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om sjöräddningstjänsten.

1986/87:107 av Görel Thurdin (c) vari yrkas att riksdagen beslutar avslå proposition 1985/86:170 i den del som berör sotningsverksamheten och hos regeringen begär ett förslag om formerna för sotningsverksamheten i enlighet med de riktlinjer som redovisats i motionen.

1986/87:108 av Lennart Blom m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att den kommunala räddningstjänsten skall ha skyldighet att ingripa vid "fara för olyckshändelse",

2. att riksdagen beslutar att den del av förslaget till räddningstjänstlag som

behandlar förebyggande åtgärder kompletteras på sådant sätt som anges i motionen,

3. att riksdagen beslutar att en ökad konkurrens i sotningsverksamheten tillskapas mellan olika godkända entreprenadfirmor och att räddningsnämnd skall kunna anlita tjänster från dessa enligt sedvanliga bestämmelser för upphandling,

4. att riksdagen beslutar att en kommun skall få träffa avtal om att annan kommun eller annat organ skall sköta räddningstjänsten i kommun eller medverka i denna, varvid skötseln av kommunens räddningstjänst i dess helhet dock endast får överlåtas åt annan kommun,

5. att riksdagen beslutar om att åtgärder vid fara för utsläpp av radioaktiva ämnen skall vidtas i enlighet med vad som anförts i motionen,

6. att riksdagen beslutar komplettera 33 § "räddningslagen" på sätt som i motionen anges,

7. att riksdagen utvidgar civilförsvarsplikten i enlighet med vad som i motionen anförts,

8. att riksdagen beslutar att 45–47 §§ i förslaget till räddningstjänstlag ges den innebörd som anges i motionen.

Utskottet

Inledning

I mars 1979 bemyndigade regeringen chefen för dåvarande kommundepartementet att tillkalla en kommitté som har haft i uppdrag att utreda olika frågor inom räddningstjänstens område. Kommittén, som antog namnet räddningstjänstkommittén, har bl. a. avgivit slutbetänkandet (SOU 1983:77) Effektiv räddningstjänst. Betänkandet utmynnar i ett förslag till ny lag om samhällets räddningstjänst. Lagförslaget innefattar regler för både kommunal och statlig räddningstjänst. Förslaget innehåller också bestämmelser för olycksförebyggande verksamhet.

Räddningstjänstkommitténs slutbetänkande och de synpunkter som har framförts under remissbehandlingen av detta ligger till grund för regeringens förslag i proposition 1985/86:170. I bilaga 1 till propositionen finns en sammanfattning av räddningstjänstkommitténs slutbetänkande med kommitténs författningsförslag (s. 100–152). Vidare har till propositionen fogats en sammanställning av remissyttrandena över slutbetänkandet (bilaga 2 s. 153–195). I en annan bilaga (bilaga 3 s. 196–197) redovisas lagrådets yttrande över lagförslaget som regeringen har överlämnat.

Under ärendets beredning inom utskottet har synpunkter på propositionen framförts av Sveriges skorstensfejaremästares riksförbund, Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Svenska brandbefälets riksförbund och Örnköldsviks kommun.

I propositionen lägger regeringen fram förslag till en ny lag, räddningstjänstlagen. I denna skall statens och kommunernas ansvar för räddningstjänsten regleras.

Lagförslaget innehåller bestämmelser om kommunal räddningstjänst och statlig räddningstjänst. Den statliga räddningstjänsten omfattar fjällräddningstjänst, flygräddningstjänst, sjöräddningstjänst och räddningstjänsten vid utsläpp av radioaktiva ämnen. Syftet med lagen är att göra räddningstjänsten effektivare. Lagen föreslås därför innehålla föreskrifter som underlättar samarbetet mellan olika räddningsorgan och som ger ett räddningsorgan bättre möjligheter att vid en räddningsinsats kunna disponera andra resurser än de egna.

Den nya lagen skall ersätta brandlagen (1974:80), lagen (1960:331) om skyddsåtgärder vid olyckor i atomanläggningar m.m. och till en del brandstadgan (1962:91).

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1987.

Utskottets allmänna synpunkter

Utskottet vill inledningsvis framhålla värdet av att bestämmelser rörande samhällets fredstida räddningstjänst samlas i en och samma lag. Statens och kommunernas ansvar på detta område blir på så sätt sammanhållet reglerat. I dag finns föreskrifter om deras åligganden när det gäller räddningstjänst spridda i skilda författningar. Enligt utskottets mening skapar den nya lagen förutsättningar att göra den fredstida räddningstjänsten effektivare genom bl. a. ökad samverkan mellan olika räddningstjänstorgan. I den föreslagna lagen klarläggs också det operativa ansvaret för räddningsinsatserna, något som är av grundläggande betydelse för att de skall bli effektiva. Bl. a. föreskrivs att vid varje räddningsinsats skall finnas en räddningsledare med stora befogenheter. Med hänvisning till det anförda finner utskottet att det är angeläget att riksdagen antar den föreslagna lagen om räddningstjänst med i huvudsak den utformning som regeringen har föreslagit. Utskottet kommer i det följande att särskilt behandla de delar av lagförslaget som genom motionsyrkanden eller av annan anledning har kommit att tilldra sig utskottets uppmärksamhet.

Räddningstjänstbegreppet

Enligt 2 § första stycket i lagförslaget avses med räddningstjänst de räddningsinsatser som staten eller kommunerna skall svara för vid olyckshändelser och överhängande fara för olyckshändelser för att hindra och begränsa skador på människor eller egendom eller i miljön. Räddningstjänstkommittén föreslog ett vidare räddningstjänstbegrepp. Räddningstjänståtgärder borde enligt kommittén vidtas redan vid fara för olyckshändelse. Kommitténs uppfattning i denna fråga vinner stöd i motion Fö108 (m).

Föredragande statsrådet har på s. 22 och 23 i propositionen närmare

redovisat kommitténs motiv att förorda ett så omfattande räddningstjänstbegrepp och framfört sina argument däremot.

I ett modernt samhälle finns en rad verksamheter som bedrivs med viss fara för olyckshändelse. Det räcker att peka på vägtrafik, skilda slag av byggnads- och anläggningsarbeten samt lagring av hälsofarliga ämnen. Att förebygga olyckshändelser är en viktig uppgift såväl för den enskilde som berörs genom att riskera hälsa och ekonomiska värden som för olika myndigheter med ansvar på området. Därav följer emellertid inte att en vid skala av åtgärder i förebyggande syfte bör anses ingå i samhällets räddningstjänst. Redan språkligt sett skulle det te sig märkligt att låta begreppet räddning täcka också insatser vid en fara för olyckshändelse som inte är på något sätt kvalificerad.

Enligt regeringens förslag kvalificeras faran enligt räddningstjänstbegreppet till att vara "överhängande". Utskottet ansluter sig till att räddningstjänsten skall gälla insatser vid olyckshändelser och överhängande fara för olyckshändelser. Samtidigt påminner utskottet om att varje kommun enligt lagförslaget (7 §) – vid sidan av räddningstjänsten – skall svara för att åtgärder vidtas inom kommunen så att bränder och skador till följd av bränder förebyggs. Kommunen skall också främja annan olycks- och skadeförebyggande verksamhet i kommunen. Den närmare utformningen av förebyggande verksamhet och samordningen i praktiken mellan denna och räddningstjänsten bör inte regleras av riksdagen. Utskottet återkommer i det följande till den olycks- och skadeförebyggande verksamheten.

Att en fara för olyckshändelse är överhängande innebär enligt utskottets mening både hög risk för att olyckshändelsen inträffar och stor sannolikhet för att den inträffar nära i tiden. Bedömningen av risken och sannolikheten görs självfallet efter omständigheterna i det särskilda fallet och med den brist på precision som måste accepteras. Om det gäller en konstaterad fara för människors liv eller hälsa bör kraven på risken och sannolikheten inte ställas alltför höga.

Utskottet anser alltså att riksdagen bör ansluta sig till propositionens definition av räddningstjänst och avslå motion Fö108 (m) i denna del.

Samarbetet mellan räddningstjänstorgan

Kommunerna och de statliga myndigheter som svarar för verksamhet enligt räddningstjänstlagen skall enligt 5 § i lagförslaget samarbeta med varandra och med andra som berörs av verksamheten. I ett yrkande i motion Fö105 (s) anser motionären att planering för samverkan bör gå längre än som anges i 5 §. Länsstyrelserna bör enligt motionen åläggas att koordinera planläggningen och ta initiativ till samövningar. Motionären föreslår ett tillägg till länsstyrelseinstruktionen om skyldighet för länsstyrelserna att utföra dessa uppgifter.

Utskottet delar motionärens uppfattning att länsstyrelserna har en viktig roll när det gäller att inom länen samordna räddningstjänsten. Enligt 54 § i lagförslaget är länsstyrelsen tillsynsmyndighet för räddningstjänsten i länet. Särskilt viktigt blir länsstyrelsernas roll i samband med övertagande enligt 33 § av ledningsansvaret vid större olyckor och under planeringen härför. Utskottet räknar med att länsstyrelserna känner stort ansvar för räddnings-

tjänsten utan att det kommer till uttryck i länsstyrelseinstruktionen. Det kan förväntas att länsstyrelsernas samordnande uppgifter i fråga om räddningstjänst kommer att behandlas i de tillämpningsföreskrifter som regeringen avser att utfärda så snart riksdagen har stiftat ifrågavarande lag. Motion Fö105 (s) bör därför avslås i nu behandlad del. Utskottet återkommer i det följande till frågan om den närmare utformningen av 33 §.

Överlåtelse av räddningskårens uppgifter

I 9 § i lagförslaget föreskrivs att det i varje kommun skall finnas en räddningsnämnd och en räddningskår. Lagförslaget öppnar också möjlighet för en kommun att komma överens med en annan kommun om att ha en gemensam räddningskår liksom att träffa avtal med en annan kommun om att uppgifter i kommunen, som ankommer på räddningskåren, helt eller delvis skall ombesörjas av den andra kommunens räddningskår. Enligt 12 § andra stycket i lagförslaget får kommunen överlåta åt någon annan att göra räddningsinsatser som kräver särskild kompetens.

Motion Fö108 (m) innehåller ett yrkande att kommun skall ges möjlighet att träffa avtal inte bara med annan kommun utan även med annat organ att svara för räddningstjänst i kommunen eller medverka i denna. Skötseln av en kommuns räddningstjänst i dess helhet avses dock endast få överlåtas åt annan kommun. I motion Fö103 (fp) yrkas att lagtexten skall utformas så att det blir möjligt för kommun att uppdra åt privata företag att ansvara för räddningstjänstens uppgifter. Båda motionerna ligger i linje med vad räddningstjänstkommittén har föreslagit rörande möjligheten för en kommun att överlåta räddningstjänstuppgifter.

Utskottet anser att samhället bör ha direkt ansvar för räddningstjänsten. En möjlighet för kommun att överlåta räddningstjänstuppgifter i sådan omfattning som föreslås i motionerna Fö103 (fp) och Fö108 (m) skulle enligt utskottets mening undergräva förutsättningarna för ett sådant ansvar. Den samordning av räddningstjänsten och civilförsvarsverksamheten som förutsätts komma till stånd när kommunerna övertar ansvaret för civilförsvaret på lokal nivå talar också för att räddningstjänsten bör vara väl förankrad i den kommunala verksamheten. Därtill kommer att så långtgående befogenheter som lagen ger räddningsledaren av principiella skäl inte bör anförts enskilda. Utskottet tillstyrker alltså den avvägning som framgår av lagförslaget. Motionerna Fö103 och Fö108 bör avslås i här berörda delar.

Kompetenskrav för räddningsbefäl

Enligt lagförslaget skall räddningskåren bestå av en räddningschef och en eller flera räddningsstyrkor. I räddningskåren kan också ingå räddningsvårn (13 §). Personalen i räddningsstyrka skall utgöras av anställd personal som genom utbildning och erfarenhet har nödvändig kompetens för sina uppgifter. Ett räddningsvårn skall bestå av personal som tagits ut på grund av tjänsteplikt (14 §). I 21 § anges att den räddningstjänstplan som varje kommun upprättar bl. a. skall innehålla uppgifter om den kompetens som krävs för att vara befäl i räddningskåren.

Motionären i motion Fö102 (fp) finner de bestämmelser i lagförslaget som rör befälens kompetens vara otillräckliga. Han anser att lagen bör kompletteras med föreskrifter som motsvarar 7 § 1–2 mom. i brandstadgan (1983:1003). Nämnade moment innehåller kompetenskrav för både heltids- och deltidsanställda brandbefäl. Även Svenska brandbefälens riksförbund har till utskottet framfört synpunkter på de deltidsanställda befälens utbildning.

Utskottet anser att föreskrifter rörande den kompetens man bör kräva hos befäl i räddningskåren har sin naturliga plats i de tillämpningsföreskrifter som avses meddelas så snart räddningstjänstlagen blivit antagen av riksdagen. För en sådan ordning talar att de kompetenskrav som motionären anser bör införas i nämnda lag i dag inte är reglerade i lag utan intagna i en stadga.

Utskottet vill understryka vikten av att det finns kompetenta befäl för räddningsverksamheten. Mot den bakgrunden förutsätter utskottet att frågan om räddningsbefälens utbildning kommer att, på grundval av de riktlinjer som riksdagen tidigare har antagit (prop. 1984/85:161, FöU12, rskr. 384), noga övervägas i arbetet med tillämpningsföreskrifterna. Utskottet räknar med att kommunerna vid angivande i räddningstjänstplanen av kompetenskraven kommer att ha god vägledning av statens räddningsverk. Motion Fö102 (fp) bör avslås.

Olycks- och skadeförebyggande verksamhet

Kommunernas ansvar för förebyggande verksamhet finns – som utskottet har berört i det föregående – angivet i 7 § i lagförslaget. Ansvaret innefattar inte bara förebyggande åtgärder mot brand. Kommunen skall också främja annan olycks- och skadeförebyggande verksamhet inom kommunen. Ansvaret för sådan verksamhet åvilar andra genom speciell lagstiftning beträffande skilda verksamhetsområden där faran för olyckor är stor eller verkningarna av en olycka skulle bli omfattande. Eftersom många myndigheter har sådant ansvar går det inte att dra en skarp gräns mellan ansvarsområdena. Kommunerna åläggs mot denna bakgrund ett särskilt ansvar att främja samarbetet och verka för att brister i skadeskyddet vid olika anläggningar rättas till, t. ex. genom påpekanden till andra ansvariga.

I ett yrkande i motion Fö105 (s) föreslår motionären att riksdagen uttalar att införandet av den nya lagen inte får innebära att den skadeförebyggande verksamhet som pågår i dag skall ändras. Ett yrkande i motion Fö108 (m) stödjer räddningstjänstkommitténs förslag om en särskild föreskrift i lagen om att iakttagelser i samband med räddningstjänst och brandsyn av brister och missförhållanden som kan leda till andra olyckshändelser skall vidarebe-
fordras till ansvariga myndigheter.

Av propositionen framgår att kommunerna genom den föreslagna 7 § i räddningstjänstlagen åläggs ett ökat ansvar i fråga om olycks- och skadeförebyggande verksamhet i förhållande till vad som gäller i dag. Mot den bakgrunden skulle ett uttalande av riksdagen i enlighet med vad som föreslås i motion Fö105 (s) innebära en inskränkning i det ansvar som avses läggas på kommuner när det gäller förebyggande verksamhet. Den närmare reglering av kommunens ansvar som föreslås i motion Fö108 anser *utskottet* bör ske i tillämpningsbestämmelser från regeringen eller räddningsverket. Med hän-

visning till det anförda anser utskottet att motionerna Fö105 och Fö108 inte bör bifallas i här berörda delar.

Sotningsverksamheten är en åtgärd på den olycks- och skadeförebyggande verksamhetens område som har tilldragit sig intresse i en rad motioner (1985/86:Fö412–Fö415, 1986/87:Fö103, Fö104 och Fö106–Fö108).

Enligt regeringsförslaget skall sotningsverksamheten organiseras och bedrivas på samma sätt som tidigare. Det innebär att kommunerna skall svara för att sotning utförs regelbundet. Vid sotningen skall eldstäder och andra fasta förbränningsanordningar, som inte är inrättade för eldning uteslutande med gas, rengöras. Rengöringen skall också omfatta rökkanaler samt imkanaler som hör till sådana anläggningar. Vid sotningen skall också det som rengörs samt skorstenar och tak med därtill hörande byggnadsdelar kontrolleras från brandskyddssynpunkt. Kontroll av brandskyddet kan också utföras vid andra tillfällen. Sotning skall utföras av skorstensfejarmästare eller av skorstensfejare som biträder skorstensfejarmästaren. I fråga om speciella anläggningar och enstaka avlägset belägna bostadshus får kommunen medge att någon annan utför sotningen och kontrollen.

I de motioner som rör sotningsverksamheten framhålls att den nuvarande regleringen av sotningsväsendet är föråldrad. Det riktas kritik mot nuvarande regler för sotningsfrister. Dessa anses inte ta tillräcklig hänsyn till att olika objekt har olika behov av sotning. Flera motionärer anser att sotningsverksamheten bör bedrivas i konkurrens mellan fristående, i behörig ordning auktoriserade skorstensfejare. I några motioner föreslås en översyn av hela sotningsverksamheten medan man i andra begränsar sina yrkanden att gälla en översyn av sotningsfristerna. I ett par motionsyrkanden föreslås att propositionen avslås i den del den gäller sotningsverksamheten.

Enligt *utskottets* mening bör sotningen liksom hittills betraktas som en brandförebyggande åtgärd. Det är därför naturligt att kommunerna har ett särskilt ansvar för denna verksamhet. De grundläggande reglerna för sotningen har därmed också sin givna plats i den lag om räddningstjänst m. m. som utskottet nu behandlar. Utskottet anser liksom försvarsministern att sotningsverksamheten i framtiden bör bedrivas i samma former som för närvarande. Motionsyrkanden om avslag på propositionen såvitt den gäller sotningsverksamheten och om ökad möjlighet till konkurrens inom sotningsverksamhetens område bör avslås.

Såvitt gäller kritiken mot tillämpade sotningsfrister vill utskottet peka på att föredragande statsrådet (s. 27) uppger att statens räddningsverk avses få i uppdrag att göra en utvärdering av sotningsverksamheten sedan man har fått erfarenheter av räddningstjänstlagen. Utskottet räknar med att synpunkter av det slag som motionärerna har anført kommer att prövas vid en sådan översyn. Utskottet anser att översynen bör påbörjas under år 1987 och utan att man inväntar erfarenheterna av den nya lagen. Regeringen bör efter översynen anmäla frågan för riksdagen. Enligt vad utskottet har inhämtat kommer en undersökning av sambandet mellan bränder och bristande sotning att aktualiseras i anslutning till översynen. Resultaten av en sådan undersökning kan förväntas bättre än hittills skett klarlägga betydelsen av sotningsverksamheten som brandförebyggande åtgärd. Vad utskottet har

anfört om en översyn av sotningsfrister m. m. bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Uttalandet ligger i linje med framförda motionsyrkanden om ändrade sotningsfrister.

Räddningstjänstplanen

I 21 § i lagförslaget föreskrivs att för varje kommun skall finnas en räddningstjänstplan. I lagrummet anges vidare vilka uppgifter planen skall innehålla. I 22 § föreskrivs att räddningstjänstplanen skall antas av kommunfullmäktige. Där finns också regler om spridning av planen till andra myndigheter. 23 § reglerar samrådsförfarandet vid upprättande av förslag till räddningstjänstplan eller ändring i eller tillägg till denna.

I ett yrkande i motion Fö105 (s) efterlyser motionären en föreskrift om att räddningstjänstplanen i stora drag skall ange räddningskårens samverkan med "andra aktörer". I planen bör också enligt motionären ingå en översiktlig redovisning av verksamheter av förebyggande karaktär.

Enligt propositionen avses räddningstjänstplanen underlätta den statliga tillsynen över den kommunala räddningstjänsten. Planen är också tänkt att ge kommunens invånare viktig information om kommunens räddningstjänst. De i 21 § angivna uppgifterna, bl. a. om avtal om samverkan inom kommunalförbund och räddningsregion, är enligt *utskottets* bedömning tillräckliga för att angivna syften med räddningsplanen skall bli tillgodosedda. Det bör dock erinras om att det inte finns något hinder för en kommun att i sin räddningstjänstplan lämna uppgifter utöver dem som i 21 § anges som obligatoriska, t. ex. i syfte att bredda informationen till kommunens invånare. På samma sätt kan bestämmelserna i 22 och 23 §§ om planens antagande och tillkännagivande inte hindra åtgärder i samma syfte utöver vad bestämmelserna anger. LRF har hos utskottet lämnat förslag om vissa sådana åtgärder. Motion Fö105 bör avslås i här berörd del.

Sjöräddningstjänst

I sjöräddningen deltar flera statliga verksamhetsgrenar såsom polisen, marinen, flygvapnet, sjöfartsverket, televerket, luftfartsverket och tullverkets kustbevakningsorganisation. Sjöräddningssällskapet, som är en ideell förening, samverkar med myndigheterna genom att utföra hjälpsatser vid sjönöd.

Sjöfartsverket samordnar för närvarande sjöräddningsverksamheten. Förslaget till räddningstjänstlag lägger ett ökat ansvar på sjöfartsverket genom att föreskriva att verket skall svara för sjöräddningen inom vissa i lagen angivna vattenområden (27 §). Verket ikläds motsvarande ansvar när det gäller sjuktransporter från fartyg. När olja eller andra skadliga ämnen har kommit ut åvilar ansvaret för insatser tullverkets kustbevakningsorganisation.

I ett yrkande i motion Fö106 (c) framhålls att sjöbevakningscentralerna bör ges en mer aktiv roll i sjöräddningssammanhang. I motionen yrkas att nuvarande rutiner för sjöräddningsuppdrag över öppet hav ses över.

Utskottet har i olika sammanhang framhållit betydelsen av samverkan

mellan civila och militära resurser för övervakning av landets kust- och havsområden (FöU 1981/82:18 s. 39–42, rskr. 374, FöU 1985/86:8 s. 20). I linje härmed delar utskottet motionärens uppfattning att det är viktigt att sjöräddningscentralerna, som har både civil och militär anknytning, utnyttjas väl i sjöräddningstjänsten. En god samordning av resurserna även i övrigt har självklart stor betydelse för en effektiv sjöräddningstjänst, inte minst när det gäller de sjöräddningsuppdrag som motionärerna avser.

Inom ramen för nu gällande organisation finns i lagförslaget upptagna bestämmelser som klart anger ansvaret i fråga om sjöräddningstjänsten. Utskottet räknar med att en tillfredsställande samordning av sjöräddningstjänstens resurser därigenom kommer till stånd utan att riksdagen behöver göra något uttalande i frågan. Motion Fö106 (c) bör avslås i denna del. Det kan i detta sammanhang påminnas om att sjöräddningstjänst utanför det svenska territoriet inte berörs av räddningstjänstlagen utan regleras i annan ordning.

Räddningstjänst vid utsläpp av radioaktiva ämnen

Det framlagda lagförslaget innebär i fråga om räddningstjänst vid utsläpp av radioaktiva ämnen ingen större avvikelse från de bestämmelser på området som för närvarande finns i lagen (1960:331) om skyddsåtgärder vid olyckor i atomanläggningar m. m. Bestämmelserna i nämnda lag har överförts i stort sett oförändrade till lagen om räddningstjänst. Länsstyrelserna föreslås som hittills svara för räddningsåtgärder utanför anläggningsområdet vid radioaktiva utsläpp från en svensk kärnkraftsanläggning eller omedelbar fara för sådana. Till skillnad från vad som anges i 1 § atomskyddslagen begränsas dock inte länsstyrelsernas ansvar enligt räddningstjänstlagen att gälla endast olyckor vid anläggningar inom landet. Enligt lagförslaget (28 §) svarar länsstyrelserna också för räddningsinsatser om radioaktiva ämnen sprids över Sverige på grund av utsläpp från en kärnteknisk anläggning utomlands eller om det föreligger överhängande fara för sådant utsläpp. Kommunerna är enligt 29 § skyldiga att delta i planeringen av räddningstjänsten vid utsläpp av radioaktiva ämnen från anläggningar i Sverige och att medverka vid övningar i sådan räddningstjänst. Kommunernas skyldighet att delta i räddningstjänsten om det inträffar ett utsläpp följer av den allmänna bestämmelsen i 34 § om skyldighet att på anmodan av räddningsledaren delta i räddningsinsatser.

I motion Fö108 (m) föreslår motionärerna att länsstyrelsernas ansvar skall inträda redan vid fara för radioaktivt utsläpp och inte som det föreslås i propositionen först vid överhängande fara.

Utskottet har redan tidigare behandlat och avstyrkt ett motsvarande förslag av motionärerna när det gäller lagförslagets definition av räddningstjänstbegreppet (2 §). Utskottet anser inte att det finns tillräckliga skäl för en annan bedömning när det gäller nu ifrågavarande lagrum eller 38 och 39 §§, där uttrycket också förekommer. Även här avsett yrkande i motion Fö108 (m) bör avslås av riksdagen.

I 33 § i lagförslaget ges regeringen möjlighet att, om behovet av räddningsinsatser är omfattande, föreskriva eller i särskilt fall bestämma, att en länsstyrelse eller någon annan statlig myndighet skall ta över ansvaret för räddningstjänsten inom en eller flera kommuner.

Motionärerna i motion Fö108 (m) anser att det vid en allvarlig olycka i många fall, bl. a. av tidsskäl, kan vara olämpligt att länsstyrelserna skall vara tvungna att avvakta ett särskilt regeringsbeslut för att kunna överta ledning och samordning av räddningstjänsten. 33 § bör därför enligt motionärerna kompletteras så att länsstyrelserna automatiskt kan ta över detta ansvar. Motionen stödjer därmed den ordning som i detta avseende råder för närvarande.

I motion Fö105 (s) föreslår motionären att de personer som för ett antal typfall kan komma i fråga som räddningsledare om en länsstyrelse eller annan statlig myndighet övertar ansvaret för räddningstjänsten skall pekas ut i förväg. I motionen föreslås att riksdagen gör ett uttalande av denna innebörd.

33 § i lagförslaget innebär ett bemyndigande för regeringen dels att meddela föreskrifter om länsstyrelses eller annan statlig myndighets övertagande av ansvaret för räddningstjänsten, dels att i särskilt fall besluta om sådant övertagande. *Utskottet* bedömer att bemyndigandet att utfärda föreskrifter kommer att utnyttjas i första hand. Utskottet räknar med att de föreskrifter som regeringen utfärdar med stöd av bemyndigandet kommer att för länsstyrelserna öppna möjlighet att automatiskt överta räddningstjänsten i linje med vad som anförs i motion Fö108 (m). Motionärernas synpunkter blir därmed tillgodosedda. Motionen bör avslås i här behandlad del.

I likhet med motionären i motion Fö105 anser utskottet att frågan om ett utpekande av räddningsledare i vissa typfall bör regleras i tillämpningsföreskrifter till lagen. Utskottet är inte berett att förorda att riksdagen uttalar sig i frågan på det sätt som motionären föreslår. Det bör ankomma på regeringen och berörda myndigheter att bedöma behovet av att i förväg utse räddningsledare. Motion Fö105 (s) bör avslås såvitt nu är i fråga.

I motion Fö105 (s) framhåller motionären också att det är önskvärt att man vid utseende av räddningsledare i samband med statligt övertagande av den kommunala räddningstjänsten beaktar de personalresurser som finns inom de frivilliga försvarsorganisationerna. Dessa bör, anser motionären, tas till vara även i andra sammanhang. Enligt motionen bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om frivilligorganisationernas ställning m. m. inom räddningstjänsten.

Utskottet anser att frivilligverksamheten kan få stor betydelse för räddningstjänsten, särskilt när det gäller tillskapande av räddningsvårn. Det kan förutsättas att frivilligorganisationerna engageras även utan att riksdagen behöver uttala sig i frågan. Motion Fö105 (s) bör därför avslås i denna del.

I 44 § i förslaget till räddningstjänstlag föreskrivs att när det behövs är var och en som under kalenderåret fyller lägst 18 och högst 65 år skyldig att medverka i räddningstjänst i den mån hans kunskaper, hälsa och kroppskrafter tillåter det. Kommunens räddningsnämnd får bland tjänstepliktiga som är bosatta i kommunen ta ut lämpliga personer för att ingå i kommunens räddningsvärn, i första hand på frivillig väg. Den som har tagits ut är skyldig att delta i övning med räddningsvärnets under högst 20 timmar årligen.

Räddningstjänstkommittén har utöver den i 44 § angivna tjänsteplikten föreslagit att regeringen får förordna att civilförsvarsplikt enligt civilförsvarslagen (1960:74) skall fullgöras även under tid då civilförsvarsberedskap inte råder om det är nödvändigt med hänsyn till beredskapen mot bl. a. omfattande olyckshändelser. Civilförsvarspliktiga föreslogs av kommittén kunna tas i anspråk under högst 30 dagar för sådana uppgifter.

I motion Fö103 (fp) och Fö108 (m) finns yrkanden om att personal skall kunna tas i anspråk för den fredstida räddningstjänstens behov med utnyttjande av civilförsvarsplikt enligt civilförsvarslagen. Motionärerna ser det som särskilt angeläget att hela samövade civilförsvarsenheter därvid kan utnyttjas. För att göra civilförsvarets personal skickad för uppgifter inom den fredstida räddningstjänsten föreslås i ett annat yrkande i motion Fö103 en höjning av civilförsvarets kvalitet bl. a. genom att dess personal föryngras. Motion Fö101 (fp) syftar också till åtgärder som gör det möjligt att använda civilförsvaret i den fredstida räddningstjänsten.

Utskottet vill påminna om att riksdagen genom olika beslut har främjat en utveckling mot ökad samordning och ökat samutnyttjande av resurser mellan räddningstjänsten i fred och civilförsvarsverksamheten. En grundläggande förutsättning härför på det lokala planet skapades genom beslutet (prop. 1984/85:49, FöU 5, rskr. 93) att till kommunerna föra över ansvaret för ledningen av civilförsvarsverksamheten på lokal nivå i krig och det planläggningsansvar i fred som hänger samman därmed. På central nivå integrerades nyligen räddningstjänsten och civilförsvaret genom att statens brandnämnd och civilförsvarsstyrelsen fördes samman till en myndighet, statens räddningsverk (prop. 1984/85:161, FöU 12, rskr. 389). I det sammanhanget godkände riksdagen också vissa riktlinjer för utbildning av personal för räddningstjänsten som innebär en samordning med utbildningen inom civilförsvaret.

I linje med denna utveckling finner utskottet det naturligt att – såsom framhålls i motionerna Fö103 och Fö108 – civilförsvarets personal blir en resurs för den fredstida räddningstjänsten.

Utformningen av 44 § första stycket innebär att tjänsteplikten är mycket vidsträckt. Föreskriften gör det möjligt att utnyttja civilförsvarsorganisationens personal i den omfattning som motionärerna vill och utskottet stödjer. För att det inte skall råda någon tvekan vill utskottet slå fast att kommunen vid behov har möjlighet att engagera hela enheter i civilförsvarsorganisationen för räddningstjänstens behov. Såvitt gäller enheternas personal sker detta med stöd av 44 § första stycket och om möjligt efter frivilligt åtagande. Utskottet förutsätter att praktiska svårigheter såvitt gäller utnyttjande av

personal eller utrustning undanröjs genom tillämpningsbestämmelser och information. Därmed tillgodoses syftet med motionerna Fö101 (fp), Fö103 (fp) och Fö108 (m) i här avsedda delar.

Yrkandet i motion Fö103 (fp) om förnyring av och höjd kvalitet inom civilförsvaret rör frågor som för närvarande behandlas av 1984 års försvarskommitté. Resultatet av kommitténs överväganden bör avvaktas och motion Fö103 avslås i denna del.

Ersättning vid ingrepp i annans rätt

I propositionen föreslås att brandlagens bestämmelser om ersättning för ianspråktagande av egendom för räddningstjänst skall tas in i räddningstjänstlagen och göras tillämpliga på all räddningstjänst. Ersättningsreglerna gäller för de ingrepp i annans rätt som innebär att egendom tillhållits frivilligt eller tagits i anspråk för användning för räddningsinsatser.

Räddningstjänstkommittén föreslår att samhället dessutom skall betala ersättning till den som lider skada eller förlust till följd av andra ingrepp i hans rätt än som gäller ianspråktagande av egendom för räddningstjänst. Kommittén ansåg en sådan regel vara rimlig bl. a. med hänsyn till de principer som ligger bakom bestämmelserna i 2 kap. 18 § regeringsformen. Enligt dessa skall varje medborgare vilkens egendom tas i anspråk genom expropriation eller annat sådant förfogande vara tillförsäkrad ersättning för förlusten enligt grunder som bestäms i lag. Försvarsministern anför beträffande denna fråga följande (s. 55):

Avsikten med den av kommittén föreslagna regeln är att den som lider skada men inte har någon nytta av räddningsinsatsen skall få ersättning för ingreppet. Vid en räddningsinsats vidtas ofta åtgärder för att förhindra ytterligare skador i en byggnad. Som exempel kan nämnas att det vid brand ofta gäller att förhindra att elden sprids. I detta arbete kan det bli nödvändigt att vidta åtgärder som kan innebära ingrepp i annans rätt. Uppenbarligen kan det uppstå svårigheter att avgöra i vilka fall och i vilken utsträckning som räddningsinsatsen har hindrat att branden sprids till omkringliggande byggnader och därmed varit till nytta för ägare av dessa. Den föreslagna ersättningsregeln innebär alltså avsevärda tillämpningssvårigheter.

I dag har frågan om den skadelidandes ersättning i sådana fall inte reglerats i lag på annat sätt än att det allmänna svarar för otillåtna sådana ingrepp som innebär fel eller försummelse i myndighetsutövning. Enligt allmänna rättsgrundsatsen skall kostnaden för tillåtna ingrepp i princip bäras av den till vars förmån ingreppet sker. Ersättningskraven ingår i den skada som denne har drabbats av. Han har i sin tur möjlighet att föra skadeståndstalan mot den som har vållat olyckshändelsen. Har ingreppet gjorts för att tillgodose ett allmänt intresse såsom skydd av miljön torde det allmänna vara skyldigt att lämna ersättning till den skadelidande (se vidare lagrådets yttrande över förslaget till brandlag, prop. 1973:185, s. 218–219). Rättsläget synes vara att ingrepp av det här slaget inte är att betrakta som ett sådant förfogande som avses i 2 kap. 18 § regeringsformen.

Mot bakgrund av vad jag nu har anfört har jag stannat för att inte förorda en ersättningsregel av det slag som kommittén föreslår.

I ett yrkande i motion Fö108 (m) stödjer motionärerna kommitténs förslag i denna fråga. De finner det otillfredsställande att den enskilde tvingas

processa för att värna sig mot effekterna av vissa ingrepp i den egna rätten.

Utskottet gör samma bedömning som föredragande statsrådet och föreslår att riksdagen antar lagförslaget i här behandlad del. Det kan i sammanhanget noteras att inte heller lagrådet har gjort någon invändning mot regeringens förslag såvitt nu är i fråga. Motion Fö108 bör avslås i denna del.

Förslag till vissa ändringar av lagtexten

Utskottet har vid granskningen av lagförslaget funnit att detta bör kompletteras i några hänseenden.

I 45 § i lagförslaget föreskrivs att räddningsledaren vid en räddningsinsats under vissa angivna omständigheter får bereda sig och medverkande personal tillträde till annans fastighet m. m. i den mån ingreppet är försvarligt med hänsyn till farans beskaffenhet, den skada som vållas genom ingreppet och omständigheten i övrigt. Enligt utskottets mening bör sådana ingrepp också få beslutas av räddningsnämnden eller, i fråga om statlig räddningstjänst, av den myndighet som svarar för räddningstjänst. I 45 § bör därför göras ett tillägg med detta innehåll. Tillägget medför konsekvensändringar i 46, 58, 59 och 60 §§. De av utskottet föreslagna ändringarna i nämnda paragrafer framgår av bilaga till betänkandet.

Enligt 2 § avses räddningstjänsten hindra och begränsa skador på människor eller egendom eller i miljön. I konsekvens därmed bör 61 § i lagförslaget utformas så att regeringen inte endast bemyndigas att i de avseenden som behandlas i räddningstjänstlagen meddela ytterligare föreskrifter som rör skydd för liv och hälsa utan ges möjlighet att meddela sådana föreskrifter även rörande miljön. Utskottet föreslår ett tillägg därom i 61 §. Även detta ändringsförslag framgår av bilagan till betänkandet.

Ikraftträdande

Räddningstjänstlagen föreslås i propositionen träda i kraft den 1 januari 1987. I motion Fö108 (m) finns synpunkter till förmån för ett senare ikraftträdande. Övervägande skäl talar enligt utskottets bedömning för att riksdagen bör godta den föreslagna tidpunkten för ikraftträdandet. Bl. a. har statens räddningsverk inför utskottet framhållit att det är önskvärt att lagen kan börja tillämpas nämnda dag.

Transporter av farligt gods

Utskottet behandlar i detta sammanhang motion 1985/86:Fö408 (s) från den allmänna motionstiden. I den behandlas vissa frågor rörande transporter av farligt gods.

Motionärerna konstaterar inledningsvis att det visat sig att kunskaperna om och kontrollen av transporter av farligt gods är bristfälliga. De föreslår vissa förbättringar i fråga om utbildning, tillsyn, planering av uppställningsplatser och kartläggning av transportvägar.

I samband med beslutet om inrättande av statens räddningsverk (prop. 1984/85:161, FöU 12, rskr. 389) uttalade sig riksdagen på förslag av utskottet

för att uppgifter avseende landtransporter med farligt gods i sin helhet skulle föras till den nya myndigheten. Därmed skapades förutsättningar för ett sammanhållet ansvar för dessa viktiga transportfrågor. Enligt vad utskottet har inhämtat avser räddningsverket att innevarande budgetår påbörja en översyn som rör såväl transportörerna som tillsynsmyndigheterna. Räddningsverket planerar vidare att inom kort påbörja ett arbete som syftar till en övergripande riskbedömning för samhället. Resultatet av detta arbete avses tjäna som underlag när det gäller vägval för de farliga transporterna och erforderliga lokala trafikföreskrifter.

Det är enligt *utskottets* mening mycket viktigt att man snarast avhjälpjer befintliga brister i säkerheten när det gäller transporter av farligt gods. Med hänvisning till det arbete som planeras av statens räddningsverk anser utskottet dock att riksdagen inte bör göra något uttalande i frågan. Motion Fö408 (s) bör inte bifallas av riksdagen.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *räddningstjänstbegreppet*

att riksdagen med avslag på motion 1986/87:Fö108, yrkande 1, antar 2 § i det av regeringen framlagda förslaget till räddningstjänstlag.

2. beträffande *samarbetet mellan räddningstjänstorganen*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Fö105, yrkande 2.

3. beträffande *överlämning av räddningskårens uppgifter*

att riksdagen med avslag på motionerna 1986/87:Fö103, yrkande 2, och 1986/87:Fö108, yrkande 4, antar 9 och 12 §§ i det av regeringen framlagda förslaget till räddningstjänstlag.

4. beträffande *kompetenskrav för räddningsbefäl*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Fö102,

5. beträffande *olycks- och skadeförebyggande verksamhet*

a) att riksdagen avslår motion 1986/87:Fö105, yrkande 1, om den fortsatta inriktningen av sådan verksamhet,

b) att riksdagen avslår motion 1986/87:Fö108, yrkande 2, om kommuners anmälningskyldighet beträffande brister i skadeskyddet,

c) att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Fö106, yrkande 3, och 1986/87:Fö107 om avslag på propositionen såvitt den gäller sotningsverksamheten,

d) att riksdagen avslår motionerna 1985/86:Fö414, yrkandena 2 och 3, 1985/86:Fö415 i denna del, 1986/87:Fö103, yrkande 1 i denna del, 1986/87:Fö104 i denna del, 1986/87:Fö106, yrkande 4 i denna del och 1986/87:Fö108, yrkande 3, om konkurrens inom sotningsverksamheten,

e) att riksdagen med anledning av propositionen och motionerna 1985/86:Fö412, 1985/86:Fö413, 1985/86:Fö414, yrkande 1, 1985/86:Fö415 i denna del, 1986/87:Fö103, yrkande 1 i denna del, 1986/87:Fö104 i denna del och 1986/87:Fö106, yrkande 4 i denna del, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört om översyn av sotningsfrister,

6. beträffande *räddningstjänstplanen*
att riksdagen med avslag på motion 1986/87:Fö105, yrkande 5, antar 21 § i det av regeringen framlagda förslaget till räddningstjänstlag.
7. beträffande *sjöräddningstjänsten*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Fö106, yrkande 5, om samordning av denna.
8. beträffande *räddningstjänsten vid utsläpp av radioaktiva ämnen m. m.*
att riksdagen med avslag på motion 1986/87:Fö108, yrkande 5, antar 28, 38 och 39 §§ i det av regeringen framlagda förslaget till räddningstjänstlag.
9. beträffande *länsstyrelses övertagande av ansvar för räddningstjänsten*
a) att riksdagen avslår motion 1986/87:Fö105, yrkandena 3 och 4, om presumtiva särskilda räddningsledare m. m.,
b) att riksdagen med avslag på motion 1986/87:Fö108, yrkande 6, antar 33 § i det av regeringen framlagda förslaget till räddningstjänstlag.
10. beträffande *utnyttjande av civilförsvarets resurser, m. m.*
a) att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Fö101, 1986/87:Fö103, yrkande 3, och 1986/87:Fö108, yrkande 7, om civilförsvarsplikt m. m.,
b) att riksdagen avslår motion 1986/87:Fö103, yrkande 4, om förnyring av civilförsvaret.
11. beträffande *ersättning vid ingrepp i annans rätt*
att riksdagen med avslag på motion 1986/87:Fö108, yrkande 8, antar 50 § i det av regeringen framlagda förslaget till räddningstjänstlag.
12. beträffande *vissa ändringar i lagtexten*
att riksdagen med anledning av propositionen antar 45, 46, 58, 59, 60 och 61 §§ räddningstjänstlagen med den såsom utskottets förslag i bilaga till betänkandet betecknade lydelsen.
13. att riksdagen med bifall till propositionen antar det av regeringen framlagda förslaget till räddningstjänstlag i den mån det inte omfattas av utskottets hemställan i det föregående.
14. att riksdagen antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1966:413) om vapenfri tjänst.
15. att riksdagen antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i brottsbalken.
16. att riksdagen antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1986:166) om ändring i luftfartslagen (1957:297).
17. att riksdagen antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1977:265) om statligt personalskadestydd.
18. beträffande *transporter av farligt gods*
att riksdagen avslår motion 1985/86:Fö408.

På försvarsutskottets vägnar

Olle Göransson

Närvarande: Olle Göransson (s), Roland Brännström (s), Åke Gustavsson (s), Gunnar Björk i Gävle (c), Evert Hedberg (s), Göthe Knutson (m), Ingemar Konradsson (s), Ingvar Björk (s), Hans Lindblad (fp), Olle Aulin (m), Iréne Vestlund (s), Gunhild Bolander (c), Christer Skoog (s), Carl-Johan Wilson (fp) och Sten Andersson i Malmö (m).

Reservationer

1. Räddningstjänstbegreppet (mom. 1 och 8)

Gunnar Björk i Gävle (c), Göthe Knutson (m), Hans Lindblad (fp), Olle Aulin (m), Gunhild Bolander (c), Carl-Johan Wilson (fp) och Sten Andersson i Malmö (m) anser

dels att den del av utskottets anförande som på s. 20 börjar "I ett" och slutar "i denna del" bort ha följande lydelse:

En enig räddningstjänstkommitté har efter ingående överväganden föreslagit en skyldighet till räddningstjänstingripanden vid fara för olyckshändelse. *Utskottet* bedömer att man genom ett ingripande på ett tidigare stadium har bättre möjligheter att begränsa skadorna. Stora fördelar från samhälls-ekonomisk synpunkt skulle såsom kommittén anför sannolikt därigenom kunna uppnås. Utskottet finner i likhet med vad som anförs i motion Fö108 inte anledning frångå räddningstjänstkommitténs förslag.

dels att den del av utskottets anförande som på s. 25 börjar "*Utskottet* har" och slutar "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Utskottet har vid behandlingen av 2 § i lagförslaget förordat en skyldighet till räddningstjänstingripanden redan vid fara för olyckshändelse. En anpassning till detta ställningstagande bör enligt utskottets mening ske i 28 §. Länsstyrelse bör – såsom också föreslås i motion 1986/87:Fö108 – åläggas att svara för räddningstjänsten redan vid fara för utsläpp som avses i 28 § och inte först då faran därför är överhängande som det anges i regeringens förslag. Även bestämmelserna i 38 och 39 §§ om alarmering berörs av frågan om när skyldighet till räddningstjänstingripande skall anses föreligga. Också dessa paragrafer bör därför ändras i linje med räddningstjänstkommitténs förslag.

dels att utskottets hemställan i moment 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *räddningstjänstbegreppet*

att riksdagen med anledning av proposition 1985/86:170 och motion 1986/87:Fö108, yrkande 1, antar 2 § räddningstjänstlagen med följande såsom *Reservanternas förslag* betecknade lydelse:

2 §

Med räddningstjänst avses i lagen de räddningsinsatser som staten eller kommunerna skall svara för vid olyckshändelser och *överhängande* fara för olyckshändelser för att hindra och begränsa skador på människor eller egendom eller i miljön.

Till räddningstjänst hänförs också räddningsinsatser som polisen gör i fjällområden enligt polislagen (1984:387) samt räddningsinsatser som görs enligt 26 och 27 §§ utan att det har inträffat någon olyckshändelse eller föreligger *överhängande* fara för en olyckshändelse.

Skyldighet för staten eller kommun att göra en räddningsinsats föreligger endast, om det med hänsyn till behovet av ett snabbt ingripande, det hotade intressets vikt, kostnaderna för insatsen och omständigheterna i övrigt är påkallat att staten eller kommunen svarar för insatsen.

dels att utskottets hemställan i moment 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *räddningstjänst vid utsläpp av radioaktiva ämnen* m. m.

att riksdagen med anledning av propositionen och motion 1986/87:Fö108, yrkande 5, antar 28, 38 och 39 §§ räddningstjänstlagen med följande såsom *Reservanternas förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag

Reservanternas förslag

28 §

Vid utsläpp av radioaktiva ämnen från en kärnteknisk anläggning i sådan omfattning att särskilda åtgärder krävs för att skydda allmänheten eller vid *överhängande* fara för ett sådant utsläpp skall länsstyrelsen svara för räddningstjänsten.

I 10 § lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet finns bestämmelser om skyldighet för innehavare av kärnteknisk anläggning att vidta de åtgärder som behövs för att upprätthålla säkerheten vid anläggningen.

Vid utsläpp av radioaktiva ämnen från en kärnteknisk anläggning i sådan omfattning att särskilda åtgärder krävs för att skydda allmänheten eller vid fara för ett sådant utsläpp skall länsstyrelsen svara för räddningstjänsten.

38 §

Vid utsläpp av giftiga eller skadliga ämnen från en anläggning som avses i 43 § skall anläggningens innehavare underrätta länsstyrelsen, polismyndigheten och räddningsskåren, om utsläppet påkallar särskilda åtgärder till skydd för allmänheten. Underrättelse skall också lämnas, om det föreligger *överhängande* fara för ett sådant utsläpp.

Vid utsläpp av giftiga eller skadliga ämnen från en anläggning som avses i 43 § skall anläggningens innehavare underrätta länsstyrelsen, polismyndigheten och räddningsskåren, om utsläppet påkallar särskilda åtgärder till skydd för allmänheten. Underrättelse skall också lämnas, om det föreligger fara för ett sådant utsläpp.

39 §

Den som upptäcker eller på annat sätt får kännedom om en brand eller om en olyckshändelse som innebär fara för någons liv eller allvarlig risk för någons hälsa eller för miljön skall, om det är möjligt, varna dem som är i fara och vid behov tillkalla hjälp. Detsamma skall gälla den som får kännedom om att det föreligger en *överhängande* fara för en brand eller en sådan olyckshändelse.

Den som upptäcker eller på annat sätt får kännedom om en brand eller om en olyckshändelse som innebär fara för någons liv eller allvarlig risk för någons hälsa eller för miljön skall, om det är möjligt, varna dem som är i fara och vid behov tillkalla hjälp. Detsamma skall gälla den som får kännedom om att det föreligger en fara för en brand eller en sådan olyckshändelse.

2. Överlåtelse av räddningskårens uppgifter (mom. 3)

Gunnar Björk i Gävle (c), Göthe Knutson (m), Hans Lindblad (fp), Olle Aulin (m), Gunhild Bolander (c), Carl-Johan Wilson (fp) och Sten Andersson i Malmö (m) anser

dels att den del av utskottets anförande som på s. 21 börjar "*Utskottet anser*" och slutar "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening talar effektivitets- och kostnadsskäl för att kommunerna bör kunna överlåta räddningskårens uppgifter i den utsträckning som räddningstjänstkommittén har förordat. Sambandet mellan fredsräddningstjänsten och räddningstjänsten i krig garanteras därvid genom att räddningstjänsten i sin helhet endast kan överlåtas till annan kommun. Utskottets ställningstagande innebär att 9 § i lagförslaget ändras och att 12 § skall utgå. Vad utskottet föreslår ligger i linje med vad som förordas i motionerna Fö103 (fp) och Fö108 (m).

dels att utskottets hemställan i moment 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *överlåtelse av räddningskårens uppgifter*

a) att riksdagen med anledning av proposition 1985/86:170 och motionerna 1986/87:Fö103, yrkande 2, och 1986/87:Fö108, yrkande 4, antar 9 § räddningstjänstlagen med följande såsom *Reservanternas förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag

Reservanternas förslag

9 §

I varje kommun skall det finnas en räddningsnämnd och en räddningskår. Kommunen får tillsätta en särskild räddningsnämnd eller uppdra åt en annan nämnd att vara räddningsnämnd. Om inte detta har skett, är kommunstyrelsen räddningsnämnd.

Kommunen får komma överens med en annan kommun om att ha en gemensam räddningskår. Kommunen får också träffa avtal med en annan kommun om att de uppgifter i kommunen, som enligt denna lag ankommer på räddningskåren, skall helt eller delvis ombesörjas av den andra kommunens räddningskår.

En kommun får träffa avtal om att annan kommun eller annat organ skall sköta räddningstjänsten i kommunen.

Skötseln av kommunens räddningstjänst i dess helhet får dock överlåtas endast åt annan kommun.

b) att riksdagen beslutar att 12 § i regeringens förslag till räddningstjänstlag utgår och efterföljande paragrafer i lagen omnumreras med hänsyn härtill.

3. Olycks- och skadeförebyggande verksamhet (mom. 5)

Gunnar Björk i Gävle (c), Göthe Knutson (m), Hans Lindblad (fp), Olle Aulin (m), Gunhild Bolander (c), Carl-Johan Wilson (fp) och Sten Andersson i Malmö (m) anser

dels att den del av utskottets anförande som på s. 23 börjar "Enligt utskottets" och slutar "bör avslås" bort ha följande lydelse:

Utskottet godtar att lagförslagets regler om ansvaret för sotningsverksamheten tillämpas tills vidare. Utskottet anser dock att förutsättningarna för ett ökat ansvar för den enskilde fastighetsägaren för sotningsverksamheten bör utredas. I det sammanhanget bör man enligt utskottets mening också överväga en ordning som ger fastighetsägaren möjlighet att efter eget val anlita auktoriserade skorstensfejarmästare som i fri konkurrens ägnar sig åt sotningsverksamhet. Utredningen av dessa frågor bör komma till stånd snarast. Den kan ske i anslutning till statens räddningsverks aviserade utvärdering av sotningsverksamheten eller i annan lämplig form. Vad utskottet nu har anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Ett sådant uttalande tillgodoser i huvudsak motionsyrkandena om ökad konkurrens inom sotningsverksamhetens område. Det ligger också i linje med vad som anförs i motionerna Fö106 (c), yrkande 3, och Fö107. Dessa motionsyrkanden bör dock avslås av riksdagen eftersom däri yrkas avslag på propositionen såvitt den gäller sotningsverksamheten.

dels att utskottets hemställan i moment 5 d bort ha följande lydelse:

5. beträffande *olycks- och skadeförebyggande verksamhet*

d) att riksdagen med anledning av motionerna 1985/86:Fö414, yrkandena 2 och 3, 1985/86:Fö415 i denna del, 1986/87:Fö103 yrkande 1 i denna del, 1986/87:Fö104 i denna del, 1986/87:Fö106, yrkande 4 i denna del och 1986/87:Fö108, yrkande 3, som sin mening ger regeringen till känna vad som utskottet anfört om en utredning syftande till konkurrens inom sotningsverksamheten.

4. Sjöräddningstjänsten (mom. 7)

Gunnar Björk i Gävle (c) och Gunhild Bolander (c) anser

dels att den del av utskottets anförande som på s. 25 börjar "Inom ramen" och slutar "annan ordning" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i olika sammanhang framhållit betydelsen av samverkan mellan civila och militära resurser för övervakning av landets kust- och havsområden (FöU 1981/82:18 s. 39-42, rskr. 374, FöU 1985/86:8 s. 20). I linje härmed delar utskottet motionärens uppfattning om behovet av ökad samordning också när det gäller sjöräddningstjänsten. Lagförslaget ger ökade möjligheter till samordning genom att lägga ett större ansvar för

sjöräddningstjänsten på sjöfartsverket än det har i dag. I enlighet med vad som anförs i motion Fö106 bör sjöräddningscentralernas betydelsefulla roll uppmärksammas särskilt. Enligt utskottets mening bör också rutinerna när det gäller räddningsuppdrag över öppet hav ses över. Vad utskottet nu har anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan i moment 7 bort ha följande lydelse:

7. att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Fö106, yrkande 5, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört om samordning av sjöräddningstjänsten m. m.

5. Ersättning vid ingrepp i annans rätt (mom. 11)

Gunnar Björk i Gävle (c), Göthe Knutson (m), Hans Lindblad (fp), Olle Aulin (m), Gunhild Bolander (c), Carl-Johan Wilson (fp) och Sten Andersson i Malmö (m) anser

dels att den del av utskottets anförande som på s. 29 börjar "Utskottet gör" och slutar "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser av skäl som räddningstjänstkommittén har anfört att det är rimligt att skadelidande tillförsäkras rätt till ersättning av det allmänna i de fall då skada eller förlust har uppstått för honom till följd av ett i och för sig rättsenligt ingripande av samhällets räddningstjänst. Utskottet följer därför i likhet med motionärerna i motion Fö108 (m) räddningstjänstkommitténs förslag i denna fråga.

dels att utskottets hemställan i moment 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *ersättning vid ingrepp i annans rätt* att riksdagen med anledning av proposition 1985/86:170 och motion 1986/87:Fö108, yrkande 8, antar 50 § räddningstjänstlagen med följande såsom *Reservanternas förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag

Reservanternas förslag

50 §

Har utrustning för räddningstjänst tillhandahållits frivilligt eller tagits i anspråk med stöd av 45 §, har egendomens ägare eller innehavare rätt till ersättning för skada på eller försämring av egendomen, förlorad avkastning eller nytta av egendomen och kostnad med anledning av att egendomen har tillhandahållits.

Första stycket gäller inte den som har erhållit ersättning av någon annan eller på grund av tjänst eller annars genom avtal har rätt till ersättning för att tillhandahålla egendom för räddningstjänst. Första stycket gäller inte heller den som har tillhandahållit egendom för räddningstjänst, om räddningsinsatsen har avsett att hindra eller begränsa skada på hans egendom eller har föranletts av olyckshändelse i hans verksamhet.

Har någon lidit skada till följd av annat ingrepp enligt 45 § än som anses i första stycket har han rätt till ersättning för skadan.

Föryngring av civilförsvaret

Häns Lindblad (fp) och Carl-Johan Wilson (fp) anför:

Civilförsvarets enheter måste ges sådan utbildning att de omedelbart efter mobilisering kan klara även mycket svåra situationer för att rädda människor t. ex. efter bombanfall. Ett civilförsvaret med denna kvalitet blir också en mycket värdefull tillgång för den fredstida räddningstjänsten. I Danmark – där värnpliktiga utbildas sex månader för tjänstgöring i civilförsvaret – utgör civilförsvaret en mycket viktig del av också den fredstida katastrofberedskapen.

Bland de mycket påtagliga kvalitativa bristerna i dagens svenska civilförsvaret finns att organisationen inte är utbildad för insatser efter användning av kemiska vapen eller vid radioaktivt nedfall. Räddningsverket har konstaterat att befattningar med särskild betydelse för sådana insatser "kräver kompetens och erfarenhet som endast undantagsvis finns att tillgå i det civila samhället". Vidare konstateras att om bristen skulle avhjälpas krävs "grundutbildning i en omfattning som inte kan åstadkommas genom utbildning enligt civilförsvarlagen".

I fråga om kvalificerade befattningshavare i länsstyrelsernas och kommunernas krigsorganisation när det gäller åtgärder efter radioaktivt nedfall samt mot verkningar av kemiska vapen eller utsläpp synes den rimligaste metoden vara att genom pliktlag ge specialutbildning, bl. a. genom rekrytering bland manliga och kvinnliga studerande vid de tekniska högskolornas linjer med utbildning i kemi.

Folkpartiets fleråriga förslag om föryngring och bättre utbildning av civilförsvaret, bl. a. genom direktutbildning av 2 000 värnpliktiga till civilförsvaret, bör ses mot denna bakgrund. Detta förslag återkommer till riksdagen inför nästa års försvarsbeslut. Det är naturligt att riksdagen inte i detta sammanhang beslutar om en förändring av principerna för att utnyttja värnpliktiga.

Regeringens förslag

Utskottets förslag

45 §

Om fara för liv, hälsa eller egendom eller för skada i miljön inte lämpligen kan hindras på något annat sätt, får räddningsledaren vid en räddningsinsats bereda sig och medverkande personal tillträde till annans fastighet, avspärra eller utrymma områden, använda, föra bort eller förstöra egendom samt företa andra ingrepp i annans rätt, i den mån ingreppet är försvarligt med hänsyn till farans beskaffenhet, den skada som vållas genom ingreppet och omständigheterna i övrigt.

Om fara för liv, hälsa eller egendom eller för skada i miljön inte lämpligen kan hindras på något annat sätt, får räddningsledaren vid en räddningsinsats bereda sig och medverkande personal tillträde till annans fastighet, avspärra eller utrymma områden, använda, föra bort eller förstöra egendom samt företa andra ingrepp i annans rätt, i den mån ingreppet är försvarligt med hänsyn till farans beskaffenhet, den skada som vållas genom ingreppet och omständigheterna i övrigt. *Sådana ingrepp får också företas av räddningsnämnden eller, i fråga om statlig räddningstjänst, av den myndighet som svarar för räddningstjänsten.*

Förbud eller föreläggande som avses i 7 kap. 5 § lagen (1980:424) om åtgärder mot vattenförorening från fartyg får meddelas med stöd av denna paragraf bara om sjöfartsverkets beslut inte kan avvaktas.

Polismyndigheten skall lämna det biträde som behövs.

46 §

Har räddningsledaren med stöd av 45 § föranstaltat om avspärring eller utrymning, skall han hjälpa till med att ordna uppehälle för dem som till följd av åtgärderna är i behov därav.

Den som med stöd av 45 § har beslutat om avspärring eller utrymning skall hjälpa till med att ordna uppehälle för dem som till följd av åtgärderna är i behov därav.

58 §

Till böter skall den dömas som

1. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot förbud mot eldning utomhus som har meddelats med stöd av 20 §,

2. uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att ge upplysningar eller lämna ut handlingar enligt 19, 40 eller 55 §,

3. uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar oriktig uppgift om förhållande av betydelse vid fullgörande av uppgiftsskyldighet som följer av 19, 40 eller 55 §,

4. uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att fullgöra vad som åligger honom enligt 38 eller 39 §,

5. utan att ha laga förfall uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att fullgöra tjänsteplikt som åligger honom enligt 44 §.

6. uppsåtligen hindrar eller försöker hindra en åtgärd som *räddningsledaren har föranstaltat om enligt 45 §* eller annars utan giltig ursäkt åsidosätter sådan åtgärd.

6. uppsåtligen hindrar eller försöker hindra en åtgärd som *beslutats enligt 45 § första stycket* eller annars utan giltig ursäkt åsidosätter sådan åtgärd.

I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

Till ansvar enligt första stycket skall inte dömas, om ansvar för gärningen kan ådömas enligt brottsbalken.

Den som har överträtt ett vitesföreläggande eller ett vitesförbud skall inte dömas till ansvar enligt denna lag för gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

59 §

Ett beslut om fullgörande av tjänsteplikt enligt 44 § eller om ingrepp i annans rätt enligt 45 § gäller även om det överklagas.

Om det föreligger särskilda skäl, får en tillsynsmyndighet bestämma att dess beslut skall gälla även om det överklagas.

60 §

Ett beslut av en räddningsledare om fullgörande av tjänsteplikt enligt 44 § eller om ingrepp i annans rätt enligt 45 § får överklagas hos länsstyrelsen. *Beslutet gäller även om det överklagas.* I övrigt får räddningsledarens beslut med stöd av denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen inte överklagas.

Räddningsnämndens beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen får överklagas hos länsstyrelsen.

Länsstyrelsens beslut får överklagas hos kammarrätten.

Andra tillsynsmyndigheters beslut får överklagas hos kammarrätten. Detsamma gäller en statlig myndighets beslut enligt 47 §.

Ett beslut av en räddningsledare om fullgörande av tjänsteplikt enligt 44 § eller om ingrepp i annans rätt enligt 45 § får överklagas hos länsstyrelsen. I övrigt får räddningsledarens beslut med stöd av denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen inte överklagas.

Andra tillsynsmyndigheters beslut får överklagas hos kammarrätten. Detsamma gäller en statlig myndighets beslut enligt 45 och 47 §§.

61 §

Regeringen får i de avscenden som behandlas i denna lag meddela ytterligare föreskrifter som rör skydd för liv eller hälsa. Regeringen får överlåta åt förvaltningsmyndighet eller kommun att meddela sådana föreskrifter.

Regeringen får i de avseenden som behandlas i denna lag meddela ytterligare föreskrifter som rör skydd för liv, hälsa eller miljön. Regeringen får överlåta åt förvaltningsmyndighet eller kommun att meddela sådana föreskrifter.

